

SIMONA LAHOVARY

Pagini de jurnal

Vol. II (1931–1936)

Traducere din limba franceză, prefață și note de
Georgeta Filitti

Coordonare editorială: Flori Bălănescu

Redactare: Flori Bălănescu, Antonia Kacsó

Tehnoredactare: Mihaela Ciufu

Design copertă: Dan Mihalache

Ilustrație copertă: Simona Lahovary, portret reprodus de Regina Maria în Jurnalul său, miercuri, 23 decembrie 1936, Sonnberg, ziua morții doamnei sale de onoare: *Our dear little Simky*. Arhivele Naționale ale României.

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin
EDITURII CORINT BOOKS.

ISBN 978-606-088-120-9

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LAHOVARY, SIMONA

Pagini de jurnal / Simona Lahovary; trad. din lb. franceză, pref. și note de Georgeta Filitti. - București: Corint Books, 2021-2022

2 vol.

ISBN 978-606-793-978-1

Vol. 2.: 1931-1936. - 2022. - ISBN 978-606-088-120-9

I. Filitti, Georgeta (trad.; pref.; note)

821.135.1-94

PAGINI DE JURNAL

1931

București, 1 ianuarie 1931

Regina se întoarce cu regele de la Sinaia pentru *Te Deum*. Vremelnic, pacea lui Christos e în jurul familiei regale. Prințesa Ileana mi-a spus chiar că fratele ei și-a manifestat intenția de a se ocupa să-i facă un rost – trecere în revistă platonice a partidelor posibile.

Te Deum la Mitropolie. În prima trăsură, regele și prințul Nicolae. Într-a doua, regina și prințesa Ileana. Ca o moartă vie, prințesa Elena, de fapt încă de la 1 ianuarie anul trecut, rămâne anul acesta acasă. Azi-dimineață a luat micul dejun cu regina. Îi ducem flori, dar nu ne primește. A fost dezamăgită să n-aibă copilul, rămas în pat, cu gripă, la Sinaia.

La Patriarhie, cu bolțile albe refăcute, discursurile obișnuite în fața cupelor cu șampanie. Regele vorbește bine, cum îi e obiceiul. După, la Palatul din oraș, casele civile și militare, aflate în saloanele aghiotanților, își prezintă felicitările. Corpul diplomatic așteaptă la etajul I. Doamnele, în sfârșit, vor fi prezentate regelui. Numai doamna Mavrodi e invitată să urce, noi trebuie să ne mulțumim cu prezentarea felicitărilor familiei regale în sălile de jos.

Dejun la Cotroceni, familia regală singură, suitele în sufragerie. Aghiotantul Grigorescu îmi pare absolut neghiob.

București, 6 ianuarie 1931

Boboteaza¹. Familia regală, revenită pentru sărbătoare, și cei doi pomi de Crăciun ai Regimentelor regale, Escorta și Regimentul 4 Roșiori „Regina Maria”. Mă duc să stau de vorbă cu regina: „Regele a fost agreabil și încântător”, îmi spune ea, „dar ce poveste când prințesa a venit să-și vadă copilul bolnav! Spumega și, fără îndoială, ar fi vrut să mă abțin de a o primi. În lipsă de ceva mai bun, am luat partea burlescă – cum făceam altădată cu regele Ferdinand. Asta e, i-am spus, în vreme ce noi ne lăfăim în palatul bine încălzit, pe mama viitorului rege al României o lăsăm să dărdăie afară pe zăpadă – poate până la urmă ai să-i trimiți o jumătate de sandvici printr-un ofițer de gardă. Regele a început să râdă, prințesa și guvernanta au avut îngăduința să vadă copilul, dar apoi au trebuit să plece. I-am spus Elisabetei că acum e cazul ca bărbatul ei să ia interesele surorii lui în mână, e singurul care o poate face. Și-a dovedit îndeajuns discreția, trebuie să-l atace pe rege, suntem cu toții la capătul puterilor; oricum, prințesa era. De altfel, regele mi-a spus că și el nu voia decât să ajungă la o înțelegere. Regina crede că s-a apropiat serios de fiul ei și că a făcut treabă bună.

București, 8 ianuarie 1931

La Cotroceni, dejun în cinstea lui Hautecoeur. Dr. Cantacuzino² și soția sa sunt și ei acolo. Altădată, era o femeie tânără tuberculoasă și foarte frumoasă. Acum e o femeie bătrână, vindecată în același timp de boală și de frumusețe, iar

¹ În lb. română în orig.

² Ion Cantacuzino (1863–1934), medic și om politic; întemeietorul școlii române de microbiologie. Participă la Conferința de Pace de la Paris (1919), ministru al sănătății și ocrotirilor sociale (1931–1932).

în materie de inteligență n-a câștigat nimic. Pereche lipsită de logică și nepotrivită: el, o minte sprintenă de specialist, pasionat de microbi, meloman, amator de acuarele și de artă, spirit deschis căruia îi stă în coastă meningele prăpădit al nevestii-sii. Simți șocul în stare latentă. Hazardul matrimonial a fost determinat oarecum de aspectul de odinioară al femeii, dar mai mult de sufletul de apostol al doctorului care salva o fată săracă, vrând să dovedească, prin zelul lui de savant, că tuberculoza se vindecă și mai ales că nu e ereditară; ceea ce, în acest caz, cei doi băieți robuști ai săi au dovedit-o. Aprins, categoric, direct, fără menajamente, doctorul spune verde ce gândește și contrazice fățiș îndată ce își dă seama că se aștepta altceva de la el. E zdravăn, cu păr bogat, bărbos și trăgându-și din rășputeri piciorul țeapăn după cumplitul accident suferit acum câțiva ani. Părul lui des sugerează vigoare și își lasă generos mătreața pe hainele prost croite; un șiret îi atârnă din ghețele grosolane. Vecin de masă cu mine, m-a distrat cu o prezentare a romantismului. După ce regina a spus că Maruka [Cantacuzino] a caracterizat-o drept romantică, doctorul a sărit cu o teorie care îi e dragă: romantismul depășește literatura, e o stare de spirit. S-a manifestat în științe, medicină, în tot. Doctorul se simte și se mărturișește a fi el însuși romantic. De altfel, starea exista înainte ca romantismul literar să apară, deoarece caracteristica lui e să spargă tiparele și obstacolele. Voltaire, și mai ales Rousseau, au fost predecesorii săi. După războaiele imperiului, a apărut relaxant, ca o stare de spirit. „Pe tema asta se pot trage concluzii interesante”, adaugă doctorul, „dar sunt încă prea preocupat cu microbii mei”.

Regina vrea să știe ce se întâmplă, ce se spune, pentru că e ruptă de toate și n-a văzut pe nimeni. Îi spun că nu e bine, că din nenorocire n-a fost defel entuziasm ori vreo

aclamare la trecerea regelui în ziua sfințirii apelor. E supărător pentru toată lumea. Regele s-a înfuriat din nou pentru că prințesa s-a dus la fiul ei la Sinaia, în absența lui. A fost un lucru stabilit de regină, în principiu, cu regele și prințesa i-a scris ca să-și exprime dorința, dar cu prudență; a plecat fără să aștepte răspunsul.

A murit Joffre¹. E obligatoriu să mori, dar ca soldat să ieși cu oasele neatinsse din război, ca apoi, la bătrânețe, să ți se amputeze în pat un picior, asta e de neînțeles. Și uite, ca să ne mirăm și mai mult, o telegramă absurdă prin laco-nismul ei: generalului Berthelot², care suferea de congestie pulmonară, i s-a amputat un picior de la șold!

Gală cinematografică cu un film patriotic: povestea Ecaterinei Teodoroiu, eroina de la Jiu³. Un efort considerabil, destul de naiv. Asemenea încercare te face să înțelegi superioritatea tehnică a unei producții frumoase străine. Imnul național cântat de muzica militară pe trotuar la sosirea reginei și a prințesei Ileana, drapelurile și locurile scumpe (și destul de goale) nu sunt compensații suficiente pentru perfecțiune. După aceea, le conducem pe regină și pe prințesă la gară. Până pe 18 vor sta în vagonul lor la Predeal, în cinstea sporturilor de iarnă ale prințesei. Datorită lor l-a cunoscut și s-a îndrăgostit de Hochberg⁴, exact acum un an;

¹ Joseph Joffre (1852–1931), mareșal al Franței. Academician.

² Henri Mathias Berthelot (1861–1931), general francez, șeful misiunii militare franceze în timpul Primului Război Mondial (1917) în România. Membru de onoare al Academiei Române.

³ *Ecaterina Teodoroiu. Eroina de la Jiu*, primul film sonor românesc, regizat de Ion Niculescu Brună. Premiera a avut loc la cinema „Femina” din București, la 8 ianuarie 1931. Eroina a fost interpretată de Felicia Frunză.

⁴ Alexander (Lexel) von Hochberg, conte german. Logodit cu prințesa Ileana și separați în urma unor dezvăluiri neconvenabile din trecutul acestuia.

scârbită de el, care desigur n-a dezgustat-o și de jocuri, ea s-a întors la aceleași zăpezi.

București, 13 ianuarie 1931

Dineu la Filip [Lahovary], cu Hautecoeur; ia masa și la mine, vioi, inteligent și spiritual. A fost mare rănit de război, deconcentrat în Elveția, unde a făcut, cu alți francezi, un film amuzant de contraspionaj și informații, gen *Mr. Ashenden, agent secret*, de Somerset Maugham¹.

Callimachi i-a adunat la masa lui pe Barbu [Știrbei] și Argetoianu. Micile tendințe de frondă ale Valentinei [soția lui Argetoianu] au fost satisfăcute. Anunțat cu puțin timp înainte de dejun, Argetoianu n-a vrut să se eschiveze. Dar nu-l văzuse pe rege de ceva vreme și nu-l va vedea, cu siguranță, după asta, în orice caz nu prea curând. I-a spus turbat Valentinei: „Nu mă mai întreba ce fac și de ce nu ajung la putere – mai aranjează câteva întrevederi de acest fel și n-o să mai ajung niciodată. O să fie cu atât mai rău pentru voi toți”. Scopul fiind mai interesant decât concesiile (chiar dacă erau niște năzbâții), regret acest dejun nepotrivit și mă întreb dacă acești domni din clanul liberal n-au folosit prilejul ca să-l compromită pe Argetoianu la locuri înalte.

București, 15 ianuarie 1931

Madgearu², la mine, pentru o problemă de „gospodine”³. În ciuda tuturor criticilor, îmi păstrez impresia bună despre el, de câte ori îl văd: e vioi, muncitor și riguros. Îmi

¹ W.S. Maugham (1876–1965), medic și scriitor britanic.

² Virgil Madgearu (1887–1940), economist și finanțist. Ministru țărănist (în mai multe rânduri, între 1928 și 1933). Asasinat de legionari.

³ În lb. română în orig.

spune că regele l-a însărcinat să-i prezinte un plan-tablou al economiei agrare pe anii viitori. „Dacă toți proprietarii se hotărăsc să cultive grâu de bună calitate, le-aș putea garanta cumpărarea recoltelor la un preț foarte acceptabil. Proasta calitate a depreciat grâul românesc.” Crede în necesitatea unei înțelegeri cu Sovietele, dacă nu, în cinci ani o să fim ai lor. Reușita planului lor economic trebuie, după el, să ducă obligatoriu și automat la refacerea burgheziei. „Lucrează singuri la falimentarea propriilor metode extremiste și la reînvierea unui soi de capitalism.”

București, 16 ianuarie 1931

Marie Mutius, la mine. Biata femeie! Suflet împrăștiat. Soțul ei a plecat la Berlin. Ultimul incident, cel al invitării la Curte, a făcut să se reverse paharul. Iată-l: la 1 ianuarie, regele trebuia să-i primească pe toți șefii de misiune cu soțiile. Toți erau acolo în afară de Mutius. Bună colegă, doamna Puaux¹ (mare amicitie între nemți și francezi) tropăia nervoasă, Rosse, poloneza, zicea: „Poate că Mutius a făcut-o dinadins”. Au plecat toți, soții Mutius au sosit la unu și trei sferturi: „Unde e garderoba? Unde sunt colegii?” Lacheii schimbau priviri nedumerite, i-au chemat pe aghiotanți. Stupoare: invitația pe care, din fericire, Mutius o avea asupra lui, avea trecută ora 1 și trei sferturi, în loc de 12 și trei sferturi. Ca toate celelalte, fusese trimisă de Nunțiatură. Avertizat, nunțiul, dezolat, și-a cerut mii de scuze și a demarat o anchetă care a dovedit să secretarul Nunțiaturii era în concediu și fusese înlocuit de un funcționar oarecare

¹ Soția lui Gabriel Puaux (1883–1970), diplomat francez în Lituania, Austria, Suedia. La București a condus Legația Franței între 1928–1933.

de la Banca Italiană de Comerț. După Marie Mutius, aici e ceva suspect. Secretarul Legației elvețiene a spus neamțului: „E supărător ca unul de-ai noștri să fie amestecat în povestea asta”.

— Cine?

— Elvețianul Alliott [Alioth] de la Banca Italiană.

Alioth e soțul Luciei Caradja¹, romantică isterică, femeleă dezlănțuită și agitată care-și zice „haiduc”², iar în timpul războiului se agita cu spionarea nemților (dacă o ascuți, a furat hârtii de pe masa lui Mackensen³) și de atunci „lucreează” cu sânge pentru regină. N-am știut niciodată exact în ce constă acest lucru sau ce informații aduce. Desele și misterioasele venituri și plecări ale acesteia la Cotroceni i-au agasat pe toți aghiotanții și doamnele de onoare. Se face anunțată prin slugi. Bătrânul Lupin surâde când ne anunță că madam Haiduc a telefonat din nou! Gestul e așa de pueril, încât mă enervez doar pentru că regina o ia în serios. Haiduc s-a învățat totdeauna printre național-țărăniști și, am impresia, carliști. Dar dacă a făcut ceva, direct sau indirect, contra lui Mutius în chestiunea de față, de fapt Mutius și Știrbei împotriva lui Grigore Filipescu și a regelui, asta ar încânta-o pe regină?

Calm și detașat, Argetoianu crede, în adevăr, că guvernul se clatină⁴. „Dar e prea târziu”, zice el. „În octombrie ar mai fi putut face ceva bun, acum nu va mai fi așa de lesne.”

¹ Lucia Caradja (1894–1950), căsătorită cu diplomatul elvețian C.A. Alioth.

² În lb. română în orig.

³ August von Mackensen (1849–1945), mareșal german, comandantul trupelor Puterilor Centrale de ocupație în România, în timpul Primului Război Mondial.

⁴ Guvernul G.G. Mironescu; a funcționat între 10 octombrie 1930 și 4 aprilie 1931.

A murit Claude Anet¹. Acum 25 de ani, el, Persia, Martha [Bibescu], Emmanuel, tinerețea noastră...

București, 21 ianuarie 1931

Iau dejunul la Cotroceni, în sufrageria mică, cu regina, prințesa Ileana și prințul Nicolae. Familia e binedispusă. *Can you tell me what Charles's next intentions are?*², întreabă regina. Scoate din aceste greutăți de familie efecte comice. Prințul îi ține hangul. Din glumele lui se înțelege că relația cu fratele lui e puțin mai relaxată; mărturisește că cei din jur încearcă să-l țină deoparte, „dar eu năvălesc deodată peste ei și nu îndrăznesc să sufle”. Regele nu-l mai informează de toate cele. Prințul mai spune că e foarte prins cu îndatoririle sale militare, care îl interesează enorm. Încolo, se spală pe mâini.

București, 24 ianuarie 1931

Ieri, mare dineu la Cotroceni, 60 de tacâmuri în sufrageria albă, în cinstea prințului și a prințesei Takamatsu. Dineu oferit de rege. Doamna Mavrodi e acolo, noi după aceea. Toate nevestele aghiotanților au fost invitate, fără îndoială, ca să poată veni și doamna Puiu Dumitrescu³, puicuța blondă.

Prințul, fratele împăratului, e îngrozitor, asiatic diform și prăpădit, de 50 de ani, proaspăt căsătorit. Ea, minionă, drăguță, încântătoare, ca un fildeș delicat. Conversație anevoioasă. Dar la dejunul oferit de regină, voievodului îi place

¹ Claude Anet (Jean Schopfer) (1868–1931), scriitor francez de origine elvețiană. A scris despre revoluția rusă din 1917.

² „Puteți să-mi spuneți ce are Carol de gând?” (în lb. engl. în orig.).

³ Constantin (Puiu) Dumitrescu, secretarul particular al regelui Carol al II-lea între 1928–1934.

tare mult grațioasă lui vecină (având desigur impresia că are de a face cu o fetiță) și pălăvrăgește cu ea.

La 4, concert de gală la Ateneu. În loja mare, regele, regina, prințul, voievodul, prințesa Ileana și oaspeții străini. Fără aclamații. După, regina mă cheamă la regina Elisabeta unde ia o gustare. E vorba de o chestiune privitoare la Societatea „Principele Mircea”¹, dar îmi spune că, deși regele a fost ieri toată ziua zâmbitor și drăguț, a refuzat prezența regelui și a reginei Greciei la masa oferită de regină. Când, consternată, regina l-a întrebat de ce, i-a răspuns că și el e disperat și că are probe solide că regele George duce o campanie de presă împotriva lui în străinătate! Tot serviciul de informații și spionaj e în mâinile lui Gatoski, cu fondurile corespunzătoare – de care profită. Regina se întreabă dacă anchetele și rezultatele de acest fel care, evident, sunt menite să-l îndepărteze pe rege de familia lui, nu sunt inventate de banda Gatoski–Dumitrescu, ori aceștia sunt instrumentele inconștiente ale unor agenți din afară. Deja se spune că Dumitrescu se lasă plătit ca să înlesnească audiențe.

Avertizat de regină, regele George rămâne, desigur, fără glas. E un păcat împotriva logicii; genul acesta de maniere seamănă prea puțin cu regele George.

Regina și prințesa Ileana au plecat astă-seară pentru patru zile la Sinaia.

¹ Societatea „Principele Mircea” pentru protejarea copiilor din România a fost înființată în 1919 de regina Maria, în amintirea ultimului ei născut, principele Mircea, mort de febră tifoidă în 1916. Societatea a înființat în țară 350 de clinici pentru ajutorarea nou-născuților și a mamelor aflate în dificultate. A primit sprijin masiv din partea americanilor. Vicepreședintă era Lia Brătianu, soția lui Vintilă Brătianu.

București, 25 ianuarie 1931

Doamna Mavrodi a fost invitată la dineul de la Legația Japoniei. Era acolo și regele. Pentru restul doamnelor de onoare ale reginei, nici măcar la serată. M-am asigurat prin Vasiliu că nu Protocolul a făcut invitațiile ori a dat indicații. Pretextul: legația prea mică. Mă raliez acestei păreri și n-am să pun niciodată piciorul acolo. Indiferentă în general la asemenea lucruri, de data aceasta nu sunt dispusă să le las să treacă deoarece arată o tendință de a o diminua pe regină. La rege, de asemenea, tendința de a ne ignora pe Irina [Procopiu] și pe mine. Am aflat că atunci când aceasta a înlocuit-o la Palat pe doamna Mavrodi, bolnavă, la rugăciunile de Bobotează¹, regele a făcut o scenă și zâmbesc amintindu-mi că mi-a repetat de trei ori cât de politicoasă a fost regele, adresându-i-se chiar cu amabilitate. Și zâmbetul meu se lărgește când mi-amintesc ce i-a spus Adelei: „De fapt, regele pe Simky o detestă, de aia e neîncredător față de noi”.

București, 1 februarie 1931

La Cotroceni. Regina: „În ciuda a tot ce am făcut pentru ea, și recunoștința ei de acum pentru mine, niciodată n-am simțit-o pe prințesă de încredere”. *I have not the feeling that she will ever be quiet loyal to me*². Adevărul: Două firi prea deosebite, prințesa e stânjenită de spontaneitatea reginei și de indiscreția ei imprudentă, ca să nu se teamă. „Regele e perfid? Îndoiala mă torturează. Când e el însuși? Când e destins, afectuos sau când, imediat după aceea, ia măsuri turbate împotriva noastră?” Îmi spun că pur și simplu regele

¹ În lb. română în orig.

² „N-am senzația că-mi va fi vreodată credincioasă” (în lb. engl. în orig.).